

12.12.2014

### **Utvidet rekvisisjonsrett for helsesøstre og jordmødre**

Sex og samfunn viser til høringsbrev og høringsnotat om forslag til endring i forskrift om rekvirering og utlevering fra apotek, og takker for muligheten til å komme med innspill underveis i prosessen.

#### **Mandat**

Sex og samfunn, senter for ung seksualitet, er landets største senter for seksuell og reproduktiv helse for unge voksne.

Sex og samfunn har jobbet med unge menneskers seksuelle og reproduktive helse i mer enn 40 år. Arbeidet inkluderer blant annet poliklinikk med gratis tjenester til alle under 25 år, undervisning og hospitering, kursvirksomhet, prosjektvirksomhet og utarbeidelse av informasjons- og undervisningsmateriell. Vi har årlig rundt 24.000 konsultasjoner ved vår klinikk, samt besøk og opplæring av ca. 100 hospitanter. Videre har vi siden 1992 tilbudt alle 10. klasser seksualundervisning, en ordning som ble gjort obligatorisk for skoler i Oslo i skoleåret 2008-2009.

### **Utvidet rekvisisjonsrett for helsesøstre og jordmødre**

Sex og samfunn stiller seg svært positive til at departementet har sendt ut forslag på høring om utvidet rekvisisjonsrett for helsesøstre og jordmødre.

Med dagens ordning er helsesøstre og jordmødres rekvisisjonsrett begrenset til p-piller, p-ring, p-sprøyte og p-plaster og til jenter/kvinner i aldersgruppen 16-19 år. Dette innebærer at mange kvinner som ønsker prevensjon må henvises videre til fastlege dersom de ønsker prevensjon. Her inkluderes blant annet mødre som går til svangerskapsoppfølging hos jordmor, og får hjelp til all sin seksuelle og reproduktive helse, med unntak av dersom hun ønsker å få foreskrevet resept på prevensjon. Jordmødre har spesialisering innen kvinnehelse, og det er ingen medisinsk grunn til at jenter og kvinner skal videresendes fra jordmødre til fastlege for prevensjonsveiledning eller resept.

Ved at helsesøstre og jordmødre får utvidet forskrivningsrett vil tilgangen til hormonell prevensjon bli langt lettere. Lettere tilgang vil etter vår mening føre til at flere vil benytte seg av hormonell prevensjon. Det er viktig for at kvinner i alle aldre skal kunne ha selvbestemmelse over egen kropp og seksualitet, og selv bestemme når og om man vil ha barn. Helsesøstre og jordmødre møter kvinner i alle aldre og deres posisjon gjør de mer tilgjengelig for målgruppen enn det fastlegen har.

Sex og samfunn mener at helsesøstre og jordmødre bør få rekvisisjonsrett for alle typer prevensjon, og til pasienter i alle aldre. Sex og samfunn er derfor svært glad for at den øvre aldersgrensen fjernes. Videre mener vi at forslaget om en fortsatt nedre aldersgrense på 16 år bør fjernes, slik at de mest sårbare unge jentene har lik rett på helsehjelp som jenter etter fylte 16 år. Vår erfaring tilsier at det

eksisterer en høyere terskel for unge jenter til å oppsøke en fastlege, som kanskje deles med resten av familien og som har hatt liten eller ingen kontakt med, enn det er å oppsøke en helsestasjon eller helsesøster på skolen. Vi anser en nedre grense som et ekstra hinder for de mest sårbare unge jentene. Videre finnes det ingen faglig grunn til en slik nedre grense, og Sex og samfunn anbefaler derfor å fjerne forslaget om en fortsatt nedre aldersgrense.

Sex og samfunn er veldig glad for at forslaget innebærer at helsesøstre og jordmødre bør få rekvisisjonsrett for alle typer prevensjon. Vi ønsker likevel å presisere at det hormonfrie alternativet, kobberspiral, også bør inkluderes i ordningen.

### **God og oppdatert kunnskap om ulike prevensjonsmidler, og generelt mer kunnskap om seksuell og reproduktiv helse**

Hvis forskriften om utvidet rekvisisjonsrett for helsesøstre og jordmødre endres vil det innebære at disse yrkesgruppen får rekvirere langtidsvirkende prevensjonsmidler (LARC). Dette vil kreve grundig opplæring i innsettelse og uttak av implantat for disse yrkesgruppene, samt opplæring i innsettelse og uttak av spiral for jordmødrene. Videre vil det være et stort behov for fagoppdatering og økt kompetanse vedrørende LARC-metodene.

En studie fra juni 2014 hadde som mål å undersøke kunnskapen om og bruken av langtidsvirkende prevensjonsmidler (LARC)<sup>1</sup>. Studien ble utført blant 359 kvinner i alderen 16-23 år og 140 allmennleger i Oslo. 34 av disse kvinnene benyttet seg av langtidsvirkende prevensjonsmiddel (LARC); spiral eller p-stav. Med unntak av kondom og kombinasjons-p-piller følte kvinnene at de ikke kunne nok om de ulike prevensjonsmidlene. Rundt 35 prosent av allmennlegene diskuterte LARC-metodene under konsultasjonene. Det var få som informerte om p-stav, og den viktigste årsaken ifølge legene selv var at de manglet trening på innsetting av p-stav. Samtidig var det mange av legene som ikke nevnte spiral under prevensjonskonsultasjonen fordi mange av legene *feilaktig* trodde at unge kvinner som ikke har født barn, ikke kan få satt inn spiral.

Studien indikerer det Sex og samfunn har vært bekymret for - at det er manglende kunnskap om prevensjonsmidler både i pasientgruppen og blant helsepersonell. I høringsnotatet peker en på at helsesøstre og jordmødre trenger opplæring i innsettelse av langtidsvirkende prevensjon. Det er viktig at disse yrkesgruppene får opplæring i de ulike metodene. Likevel viser studien ovenfor at behovet for opplæring og kunnskap ikke bare gjelder for jordmødre og helsesøstre, men også for allmennleger. Kompetanseøkning er derfor viktig i alle disse yrkesgruppene. Derfor er det avgjørende at kompetansehevede tiltak settes i gang og det etableres en tiltaksplan for hvordan alle relevante yrkesgrupper skal oppnå denne kunnskapen.

---

<sup>1</sup> Long-acting reversible contraception for adolescents and young adults – A cross-sectional study of women and general practitioners in Oslo, Norway.



### **Utrede reseptfri hormonell prevensjon**

Sex og samfunn oppfordrer videre til at det innhentes kunnskap om og forskning på hvorvidt det er et forsvarlig og godt alternativ at hormonelle prevensjonsmidler selges reseptfritt.

Daglig leder  
Maria Røsok

Ass. daglig leder  
Tore Holte Follestad

